

Ryszard Sztychmiler

"Quod iustum est et aequum. Scritti in onore del Cardinale Zenone Grocholewski per il cinquantesimo di sacerdozio", red. M. Jędraszewski, J. Słowiński, Poznań 2013 : [recenzja]

Forum Teologiczne 15, 196-201

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W recenzowanej pracy zostały przywołane osoby, które nie mają nic wspólnego z refleksją z zakresu teologii latynoamerykańskiej: Józef Tischner, czy Zbigniew Brzeziński bądź (sic!) Zygmunt Bauman. „Ozdabianie” pracy nazwiskami powszechnie znanymi nie podnosi jej waloru.

W pracy zdecydowanie brakuje odniesień do konstatacji Urzędu Nauczycielskiego Kościoła na temat teologii latynoamerykańskiej. Z kolei książka Radosława Jaszczuka pt. *Ewangelizacja kulturi inkulturacja Ewangelii w świetle dokumentu końcowego IV Konferencji Generalnej Episkopatu Latynoamerykańskiego i posynodalnej adhortacji apostolskiej Ecclesia in America* (Warszawa 2012) została tylko wskazana w jednym przypisie, a jest to dzieło, w którym odnajdujemy wiele kwestii rozważanych przez A. Pietrzaka w jego książce. Zarówno w przypisie, jak i w bibliografii błędnie podany został rok opublikowania tego dzieła [20012]! W częściach obcojęzycznych ocenianej rozprawy przytoczone są informacje, których w ogóle nie ma w tekście polskim. Co więcej, dzieło mogło być poddane (dodatkowej) superrewizji redaktorskiej, bowiem są w niej błędy, których być nie powinno (np. zaimki osobowe dotyczące Jezusa Chrystusa raz są zapisywane małą literą, raz dużą). Zabrakło w bibliografii pozycji: J. Różański (red.), *Ecclesia in America. Wybrane problemy Kościoła w Ameryce Południowe w świetle posynodalnej adhortacji Jana Pawła II* (Warszawa 2003). W tym ostatnim dziele zamieszczona została m.in. *Posynodalna adhortacja apostolska Ecclesia in America Ojca Świętego Jana Pawła II* (w przekładzie R. Jaszczuka) 243–338, którego to tłumaczenia A. Pietrzak w swojej pracy nie wymienił.

Sumując, stwierdzam, że książka A. Pietrzaka – mimo wskazanych uchybień – ma charakter oryginalnego studium interdyscyplinarnego z zakresu misjologii, teologii fundamentalnej oraz latynoamerykanistki.

EUGENIUSZ SAKOWICZ

Quod iustum est et aequum. Scritti in onore del Cardinale Zenone Grocholewski per il cinquantesimo di sacerdozio, a cura Mons. M. Jędraszewski, don J. Słowiński, Poznań 2013, ss. 615

Ks. Zenon Kardynał Grocholewski 26 maja 2013 r. obchodził złoty jubileusz przyjęcia święceń prezbiteratu z rąk ówczesnego metropolity poznańskiego ks. abpa Antoniego Baraniaka. Jubileusz szczególnie uroczysto obchodzono w Poznaniu, ale przeżywany był w całej Polsce, a nawet w katolickich środowiskach naukowych całego świata. Pięćdziesiąt lat posługi kapłańskiej ks. kard. Grocholewskiego podzielić można na trzy etapy: praca jako wikariusza

w Poznaniu (1963–1966), studia prawa kanonicznego na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie (1966–1972) oraz praca w ważnych instytucjach Stolicy Apostolskiej: w latach 1972–1999 w Najwyższym Trybunale Papieskim – w Sygnaturze Apostolskiej, a obecnie (od 1999 r.) w Kongregacji Nauczania Katolickiego. Ksiądz Kardynał jest najwyżej stojącym w hierarchii kościelnej dostojnikiem pochodzącym z Polski, bliskim współpracownikiem i przyjacielem kilku papieży, wybitnym naukowcem w zakresie filozofii, teologii, a zwłaszcza prawa kanonicznego, bardzo szanowanym organizatorem i moderatorem nauczania katolickiego w całym świecie. Piastuje on jedną z najwyższych funkcji w Kościele, które odpowiada zakresem stanowisku ministra edukacji oraz nauki i szkolnictwa wyższego w odniesieniu do katolickich uczelni na całym świecie.

Wyrazem wdzięczności i uznania dla osoby i dokonań Jubilata jest okolicznościowa publikacja *Quod iustum est et aequum. Scritti in onore del Cardinale Zenone Grocholewski per il cinquantesimo di sacerdozio*, w której ponad sześćdziesiąt osobistości z całego świata zadedykowało Księdzu Kardynałowi swoje refleksje naukowe, głównie z takich dziedzin, jak prawo kanoniczne czy szeroko pojęta problematyka edukacji, szczególnie katolickiej. Księga wydana została bardzo starannie, w formacie A4, z kopiami XVII-wiecznych rycin Poznania i Rzymu na wewnętrznych stronach okładek, czyli miast, w których przepracował całe swoje życie. Księga została wydana staraniem i pod redakcją ks. abpa Marka Jędraszewskiego, Metropolity Łódzkiego oraz ks. Jana Słowińskiego z Wydziału Teologii Uniwersytetu Poznańskiego. Wydawcami książki są: Archidiecezja Poznańska, Wydział Teologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu.

Cała publikacja została podzielona na pięć części: część wstępna, trzy części z referatami naukowymi, a na końcu wybór 19 fotografii z ważnych momentów życia Jubilata, zwłaszcza z papieżami: Pawłem VI, Janem Pawłem II, Benedyktem XVI i Franciszkiem.

W części wstępnej (s. 5–31) zamieszczono zdjęcie i herb biskupi Jubilata (z hasłem: *Illum oportet crescere*), listy gratulacyjne najwybitniejszych postaci Kościoła oraz wykaz osób, które nadesłały gratulacje. Opublikowano: listy gratulacyjne papieża Franciszka oraz papieża seniora – Benedykta XVI, Wprowadzenie do jubileuszu pióra ks. abpa Stanisława Gądeckiego, metropolity poznańskiego, pisma gratulacyjne kard. Angelo Sodano, dziekana kolegium kardynalskiego, abpa Józefa Kowalczyka – Prymasa Polski, abpa Celestino Migliore – Nuncjusza Apostolskiego w Polsce, a także list z życzeniami i podpisami pracowników Kongregacji Wychowania Katolickiego. Na końcu tej części zamieszczono pełną listę osobistości kościelnych (57), naukowych (19) i władz świeckich (17), którzy nadesłali noty gratulacyjne.

W pierwszej naukowej części książki jubileuszowej (s. 33–124) zamieszczono artykuły prezentujące działalność i osiągnięcia ks. kard. Grocholewskiego oraz miejsca związane z jego życiem i działalnością. Otwiera ją laudacja ks. abpa Marka Jędraszewskiego (s. 34–41), wcześniej profesora i biskupa pomocniczego w Poznaniu, a od 2012 r. metropolity łódzkiego. Opisuje on w niej bogate życie Jubilata (ur. 11 października 1939 r.), jego lata młodzieńcze, seminaryjne, pracę wikariuszowską w Poznaniu, studia w rzymskim Uniwersytecie Gregoriańskim, pracę w Najwyższym Trybunale Sygnatury Apostolskiej, późniejszą pracę profesorską w tymże Uniwersytecie Gregoriańskim, w Papieskim Uniwersytecie Laterańskim oraz w Studium Rotalnym. Przypomina, że 22 grudnia 1982 r. został mianowany biskupem tytularnym oraz że w Sygnaturze Apostolskiej awansował kolejno do funkcji kanclerza, sekretarza i prefekta (od 1998), pracował nad reformą Kodeksu Prawa Kanonicznego, a 15 listopada 1999 r. został przez Jana Pawła II mianowany prefektem Kongregacji Wychowania Katolickiego. Natomiast 21 lutego 2001 r. został podniesiony do godności kardynała. Ponadto abp Jędraszewski przywołuje inne aspekty z życia Kardynała, m.in. podkreśla jego współdziałanie w erylowaniu dwóch wydziałów teologicznych na uniwersytetach państwowych w Polsce (Toruń i Szczecin), jego obecność na wielu uniwersytetach na całym świecie, a także przypomina o odznaczeniu go przez 21 uniwersytetów tytułem doktora honorowego.

Pracę Jubilata jako wikariusza parafii Chrystusa Odkupiciela w Poznaniu (1963–1966) opisał biskup pomocniczy w Poznaniu – ks. dr Grzegorz Balcerek (s. 42–47). Ks. bp senior kaliski Stanisław Napierała przeanalizował dzieje Seminarium Archidiecezjalnego w Poznaniu w okresie, gdy studiował w nim i odbywał formację do kapłaństwa kard. Zenon Grocholewski (s. 48–53). Ks. dr Jan Słowiński napisał *Uwagi historyczno-prawne o Studium Trybunału Roty Rzymskiej*, w którym wyklada także jubilat (s. 62–70). Ks. Rafał Rybacki opisał dzieje starożytnej stolicy biskupiej Agropoli, która w latach 1982–2001 była stolicą tytularną abpa Grocholewskiego (s. 72–76), a prof. Giorgio Marino opisał rzymski kościół św. Mikołaja w Więzieniu, będący kościołem tytularnym kard. Grocholewskiego (s. 78–82). Ks. dr Paweł Malecha, obecnie promotor sprawiedliwości w Sygnaturze Apostolskiej, napisał interesujący artykuł o Kardynale i kompetencjach Sygnatury Apostolskiej, z uwzględnieniem pracy Jubilata w tym trybunale (s. 84–92). Ks. biskup świdnicki – Ignacy Dec – napisał artykuł *Vir bonus et sapiens, dicendi peritus* (s. 94–101), w którym opisał nie tylko życie Jubilata, lecz także wyeksponował jego oddanie prawu oraz popieranie prawa naturalnego i wychowania integralnego, a także jego wielkie zaangażowanie w dialog między Kościołem i uniwersytetami oraz między teologią i innymi dyscyplinami naukowymi; przeanalizował też zaangażowanie Kardynała w popieranie katolickich środków społecznego przekazu.

Ponadto w części pierwszej zamieszczono artykuły F.X. Dumortier SJ (*L'université à la croisée des chemins*; s. 34–61), ks. bpa pomocniczego poznańskiego, Z. Fortuniaka (*Un appel, diverses vocations*; s. 102–115), M. Króla (o Jubilacie jako *Distinguished Person of Organic Work*; s. 116–120) i V. Han-Sun Chiang, rektora Katolickiego Uniwersytetu Fu Jen w Taipei na Tajwanie (s. 122–124). Z racji wielości artykułów i szczupłości miejsca w dalszym ich opisie podaję tylko oryginalne tytuły, oddające poruszane treści.

W części drugiej jubileuszowego tomu (s. 125–288) zamieszczono artykuły 17 autorów (z tego sześciu z Polski), poświęcone różnym szczegółowym zagadnieniom (z różnych zakresów prawa kanonicznego): 1) prawu materialnemu małżeńskiemu, 2) prawu procesowemu, 3) wychowaniu w wyższych seminariach duchownych, 4) posłudze kapłańskiej, 5) uchylaniu ustaw kościelnych, 6) prawu karnemu, 7) prawu majątkowemu, 8) prawu administracyjnemu i 9) prawu o uniwersytetach katolickich. I tak zamieszczono tu następujące artykuły:

ad 1) *L'indissolubilità del matrimonio e la possibilità del sua dissoluzione* (B. Nowakowski, s. 240–250);

ad 2) *Ricorso alla Segnatura contro il rifiuto del libello da parte del decano della Rota Romana per indubbia incompetenza ex can. 1400 par 2* (M.J. Arroba Conde, CMF; s. 126–133); *Grocholewski for the Defense* (P.J. Brown; s. 134–139); *The Nullity of Marriage Process as the Search of Truth* (R.L. Burke; s. 140–153); *Brevi cenni prodromici sull' „amministrativizzazione” del processo penale canonico* (J. Llobell; s. 214–221); *Die Fristen für den Rekurs gegen die Untätigkeit im CIC und im CCEO* (N. Schöch; s. 252–261);

ad 3) *El ambiente formative del seminario mayor y los principals responsables* (A.D. Busso; s. 154–163);

ad 4) ? *La vita e il ministero del sacerdote alla luce della lettera pastorale del cardinal Aleksander Kakowski ai sacerdoti dell'arcidiocesi di Varsavia del 12 aprile 1936* (W. Góralski; s. 194–203); *Nuove strutture gerarchiche dell'incardinazione de carattere personale* (H. Stawniak; s. 272–281);

ad 5) *Abrogazione esteriore della legge ecclesiastica (can. 20-21 CIC)* (G. Dzierżoń; s. 170–177);

ad 6) *Osservazioni sul delitto nel cic vigente* (P. Erd?; s. 178–193); *Das kirchliche Strafrecht: Reformbedarf und Perspektiven* (K. Lüdicke; s. 222–231);

ad 7) *The Reduction of a Former Parish Church to Profane use in the Light of the Recent Jurisprudence of the Apostolic Signatura* (F. Daneels; s. 164–169); *Gli atti di amministrazione dei beni ecclesiastici* (L. Świto; s. 282–288);

ad 8) *I principi di base del funzionamento dell'amministrazione della Chiesa* (J. Krukowski; s. 204–213); *Fragen um das Verwaltungsverfahren in der neueren kirchlichen Rechtsentwicklung* (H. Schwendenwein; s. 262–271);

ad 9) *La personalità giuridica delle Università Cattoliche. Alcune note canonistiche* (G. Montini; s. 232–238).

Większość artykułów dotyczy prawa procesowego, którym przez niemal całe życie kapłańskie zajmował się Jubilat.

W części trzeciej omawianej publikacji (s. 290–599), poświęconej problematyce wychowania, analizowane są tak różne jej aspekty, jak: historia wychowania, znaczenie studiów filozoficznych i teologicznych, kształcenie moderatorów seminaryjnych oraz przyszłych duchownych, działalność uniwersytetów katolickich (Manila, Rzym), wizja pedagogiki kard. Grocholewskiego, współczesne tendencje w szkolnictwie wyższym, tendencje laickości, problemy bioetyki, liturgiki, katechetyki, kształcenia muzycznego w uczelniach katolickich, nauka społeczna Kościoła i etyka w zarządzaniu szkołami.

Artykuły pochodzą od autorów z różnych stron świata i opublikowane zostały w sześciu językach: francuskim, angielskim, niemieckim, włoskim, hiszpańskim i niderlandzkim.

W języku francuskim opublikowano: *Nouveaux temps, nouveaux étudiants, nouveaux professeurs* (B.M. Barth; s. 290–299); *Philosophie et théologie dans la formation académique* (D.P. Capelle-Dumont; s. 352–359); *Charité de l'Eglise Catholique L'exemple de la Confédération Caritas Internationalis* (J.P. Durand; s. 390–401); *L'accompagnement des étudiants à l'université catholique aujourd'hui* (G.R. Thivierge; s. 556–561); *Pour une éthique du management scolaire. La Doctrine Sociale de l'Eglise* (E. Verhack; s. 582–591).

W języku angielskim zamieszczono: *Higher education for ethics and values: A shared responsibility* (S. Bergan); *A beacon of Christian Wisdom in the Far East: The Pontifical and Royal University of Santo Tomas in Manila* (H.V. Dagohey); *The Place of Theology in the University, Church and Society* (A. Denaux); *Achievement in Catholic and Public Schools: Another Reason We Need Catholic Schools* (J.J. Hennessy); *The University and its Place in Shaping Visions of Europe – Reflection on a Special Occasion* (J. Sedlak); *The Importance of Teaching Church Music at Theological Seminaries* (R. Tyrała).

W języku niemieckim opublikowano: *Kirchliche Hochschulstudien vor den Herausforderungen gegenwärtiger Entwicklungen der internationalen Hochschulpolitik* (F. Bechina; s. 300–325); *Priesterbildung im Mittelalter* (W. Brandmüller; s. 342–350); *Über die postsäkulare Gesellschaft* (A. Marga; s. 424–448); *Das Problem der Ausbildung von Priesteramtskandidaten in der Diözese Breslau in den Jahren 1742–1811* (J. Myszor; s. 472–479);

Die Katechetenusbildung angesichts der Herausforderungen der Gegenwart (J. Szpet; s. 548–555).

W języku włoskim zamieszczono: *Sana laicità o laicità positiva?* (G. Dalla Torre Del Tempio di Sanguinetto; s. 368–375); *Sfide contemporanee nell'educazione cristiana (prospettiva pedagogica del Cardinale Z. Grocholewski)* (J. Mastalski; s. 450–459); *I seminaristi: alcune osservazioni per aprire un dibattito serio* (W. Mering; s. 460–470); *La visita di Giovanni Gentile a Brescia e il memorial degli insegnanti del collegio Cesare Arici* (L. Pazzaglia; s. 488–505); *La Pontificia Accademia delle Scienze Storia e compiti* (M. Sánchez Sorondo; s. 512–520); *Lo ostudo delle problematiche di Bioetica nei Seminari* (E. Sgrecchia; s. 522–535); *La riforma liturgica tridentina (1568–1962). Conoscenza ed ermeneutica, tra istanze e problematiche* (M. Sodi; s. 536–547); *Problemi morali delle sperimentazioni sulla procreazione umana* (J. Troska; s. 562–573).

W języku hiszpańskim opublikowano: *Formar a los formadores al. Sacerdocio Un compromiso que nace del amor a la Iglesia* (J.E. González Magaña; s. 402–414); *Desafíos a la Universidad de ayer y de hoy Compromiso con la verdad e integración del saber* (A.H. Zecca; s. 592–599).

W języku niderlandzkim zamieszczono: *A pebble in a river does not change its flow* (H.M.C.M. van Oorschot; s. 480–486).

Opublikowanie tak wielu artykułów w wielu językach świadczy o wielkim szacunku, jakim darzony jest ks. kard. Z. Grocholewski w różnych krajach i kręgach kulturowych, a także o wielkiej znajomości osoby, pracy i publikacji Jubilata. Poglądy naukowe ks. kard. Grocholewskiego są w świecie dobrze znane, gdyż jest on autorem ponad tysiąca publikacji naukowych, ogłaszanych w wielu językach.

Recenzowana publikacja jest nie tylko wyrazem ogromnego autorytetu ks. kard. Grocholewskiego, lecz także godna polecenia do dokładnego przestudiowania – nie tylko przez teologów i kanonistów (których Ks. Kardynał jest wybitnym przedstawicielem), ale przez wszystkich naukowców, przedstawicieli władz uczelnianych, administracyjnych i sądowych, którzy znają języki, w których jest ona publikowana. Bardzo pożądanym jest jej przetłumaczenie na język polski, aby krąg czytelników tych interesujących treści w ojczyźnie Jubilata mógł być szerszy.

Ks. RYSZARD SZTYCHMILER